

Martin Fahrner

Početilost
doktora
vinnetouologie

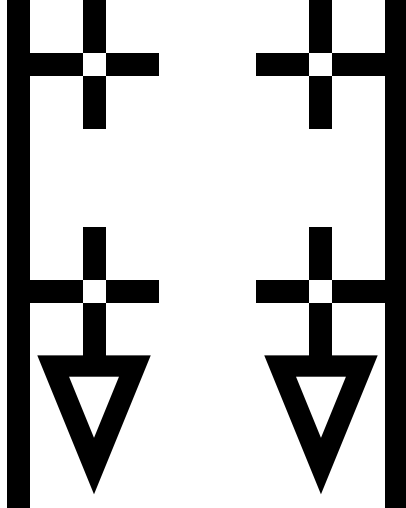

Martin Fahrner

Pošetilost
doktora
vinnetouologie

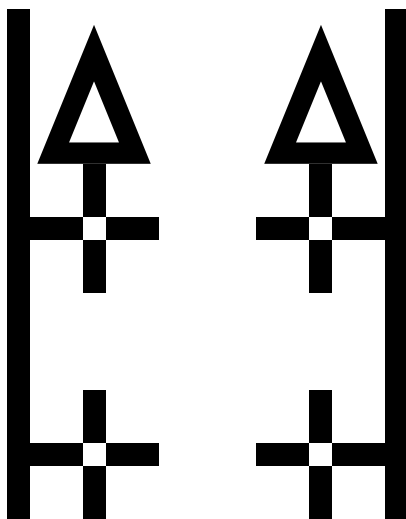
Nakladatelství Petrov

Brno 2004

Martin Fahrner

Pošetilost
doktora
vinnetouologie

© Martin Fahrner, 2004

© Petrov, 2004

ISBN 978-80-7227-680-6

Porta

Jednoho dne jsem se rozhodl, že je načase poznat svět. A na základě písniček z rádia jsem měl dojem, že bude nejlepší poznat ho jako tramp. Otrhal jsem ozdoby ze starého tátova klobouku a nad párou z něj udělal úžasnou hučku, obarvil v duze starou košili i džíny, naučil se balit spacák do cely. A zamířil jsem na folkový festival do Plzně. Stopem, jako správný tramp. Jenže v té výstroji jsem vypadal spíš jako bláznivý vodník a dlouho mi nikdo nechtěl zastavit.

Když jsem konečně po půl dni snažení překonal asi desetinu vzdálenosti a přesouval se na další výpadovku, potkal jsem sevřený útvar dětí ze školky, který měl namířeno na procházku. Jedno dítě náhle vystoupilo z řady, dlouze si mne prohlíželo a pak zakřičelo: „Soudružko, podívejte, Rusák!“

Paní učitelka zrudla jako pivoňka, zatáhla dítě zpátky do formace a přitom mu domlouvala: „Co tě to prosím tě napadlo, takhle přece nevypadá Rus!“

Jenže dítě trvalo na svém, u nich doma se asi o Rusácích mluvilo moc ošklivě. Ostatní na mne začaly pokřikovat „Rusáku, Rusáku, hnusnej Rusáku“

spolu s ním a paní učitelka se je snažila co nejrychleji odtáhnout. Vznikajícímu trampskému sebevědomí to zasadilo těžkou ránu. Tak velikou, že když mne další dvě hodiny nic nevzalo, odšoural jsem se zpátky do města a nasedl na vlak.

I tak jsem přijel do Plzně hodně pozdě, začínalo se stmívat a já neměl ani ponětí, kde najdu tábořiště. Na refýži tramvaje jsem zahlédl kluka s holkou, kteří byli jenom o trochu starší než já, a osmělil se. Netušil jsem, že záhy vezme obrat nejen přesmolně započatý den, ale i řada mých představ o tom, jak bych měl do budoucna naložit se životem. Ten cizí kluk, kterého jsem se přiškraceným hlasem ptal, jaká linka mne doveze k tábořišti, mi totiž nabídl svůj vlastní byt. Úplně jakoby nic. Stejně hodlal strávit noc u svého děvčete, jejíž rodiče odjeli někam na víkend. Děvče se jen usmálo a souhlasně přikývlo. Kluk vytáhl z kapsy svazek klíčů, začal jeden oddělovat a přitom mi vysvětloval cestu.

Pak mu ale došlo, že se v Plzni naprosto nevyznám, a mohl bych s klíčem od kvartýru v kapse nakonec stejně skončit někde v parku. Nabídl se, že mne se slečnou doprovodí.

Jeli jsme tři zastávky tramvají, prošli asi dvě ulice a vešli do staršího činžáku. Byt byl hned proti dveřím v přízemí. Jedna místnost s předsíní, záchod a kuchyňský kout, ale mně přišel náramný. Asi by se mi líbil, i kdyby to byla kůlna nebo psí bouda. Ukázali mi totiž, kde je káva a kde čaj, vytáhli odněkud krabici sušenek. Samozřejmě si

můžu pouštět desky a vytáhnout si z knihovny jakékoli knihy. „Ráno hod' klíče do schránky,“ řekli mi, a než jsem se vzpamatoval, zaklaply za nimi dveře a já zůstal v bytě sám.

Byl jsem naprosto ohromený. Užaslý. Já nikdy předtím nezažil na vlastní kůži takovou důvěru.

Můj tatínek byl vedoucím v železářství. Odmala jsem mu po škole a o sobotách i nedělích musel pomáhat. Navažovali jsme hřebíky a šrouby, po dvaceti dekách, po půl kilech a po kilech do papírových kornoutů, aby zákazníci nemuseli čekat. Potom tatínek obřadně vytahoval po pár kusech z každého balíčku.

Děda totiž to železářství po válce koupil. Půjčil si na to od banky a měl ho na splátky, jenže po revoluci mu ho komunisti zabrali a zapomněli mu zabrat i ty splátky, takže děda a s ním celá rodina spláceli to železářství až do poloviny šedesátých let.

Ty odebrané hřebíky byly trochu pomsta a trochu pokus o mimosoudní vyrovnání. Ale někdy dostal třeba táta echo, že jsou levně k mání „zašantročená“ kuřata nebo v likérce kamion černé kořalky, a s dědou do toho šel napůl. V té době nebylo lehké sehnat ani nákladák. Museli vždycky přemluvit šoféra z nějaké fabriky a ten zase vrátil, aby si jako nevšiml, že auto patřící všem československým dělníkům vyjíždí v noci ven. Stálo to spoustu peněz, všichni se museli podmazat, ale nejtěžší bylo rozstrkat černé zboží přes noc po obchodech. Jednou jsme na dvoře za samoškou

složili půl avie kořalky, a když přišlo na placení, dával vedoucí obchodu tátovi přesně tolik, kolik za to zaplatil v likérce. Táta zuřil a chtěl vedoucího uškrtit, ale děda ho mírnil a vedoucí se smál, že jestli se nám to nelíbí, klidně zavolá policajty a ti nás rozsoudí. O peníze za nákladák a za všechny možné úplatky jsme tenkrát přišli a zase se navažovaly hřebíky.

Proto jsem seděl v tom bytě a bál se pohnout. Byl jsem jako u vytržení, nedoufal jsem totiž nikdy, že by mohl být nějaký jiný, lepší svět než ten s navažováním hřebíků.

Když jsem v to najednou uvěřil, byl jsem připraven udělat snad cokoli, abych v něm mohl žít. Pytlík s kávou, který položili ti dva na stůl, jsem vysypal do jednoho půllitru a zalil horkou vodou. Nespál jsem celou noc, vytahoval knížky z knihovny, listoval si v nich a zapisoval jména autorů a názvy do dlouhých seznamů. Stejně tak desky, které se střídaly na gramofonu jedna za druhou. Máloco z toho, co četli a poslouchali, jsem znal, ale byl jsem pevně rozhodnutý obejít antikvariáty a pořídit si co nejvíc ze seznamů, které mi ráno vyboulovaly kapsu v pečlivě srolovaných motáčích.

Po pravdě řečeno se stalo ještě něco: prohrabal jsem všechny zásuvky a skříně. Snad je polehčující okolností, že jsem se chtěl o těch uhrančivých lidech dozvědět co nejvíc. Bylo to silnější než já, i když bych si za to dal nejradši pěstí. Asi věřili, že právě tohle neudělám.

Není to směšné, chtít vypadat jako tramp, a vypadat jako Rusák? Není směšné, chtít se někomu podobat a začít něčím, co by asi nikdy neudělal? Častokrát, když jsem si na to vzpomenu, a často, když mi bylo v životě z jiných věcí smutno, jsem se smál sám sobě a říkal si, že asi neumím než krást po troškách hřebíky, že stejně nejsem nic než hokynářský synek. Možná, ale nikdy jsem toho nenechal, snažil se být jako oni a zasloužit si lepší svět.

Pomalu, týden po týdnu se v mém pokoji začaly hromadit knížky a desky. A nesešel se rok s rokem a já se přihlásil na vysokou školu. To jsem ještě dojížděl na obchodní učiliště s maturitou. Napnul jsem všechny síly a snažil se na učňáku co nejlíp projít maturou, abych měl větší šanci s tou vysokou. V jednom ze šuplíků jsem tenkrát v Plzni našel dva indexy: děvče studovalo pedák v Plzni a její partner filozofickou fakultu na UK. Možná že nebylo nic pošetilejšího, než chtít se dostat na UK přímo z učňáku, ale přesně tohle jsem chtěl udělat.

Udělal bych to, ale potřeboval jsem tenkrát doporučení a to mi nedali. Když viděli mou zarpuťilost, když jsem se nenechal odbýt, když ředitel pochopil, že bych mu nedal nadosmrti pokoj a možná ho chodil i strašit, napsal mi doporučení na pedák do Ústí. Je to škola v pohraničí, uprostřed dolů, odkud se každý kouká stěhovat, a hlásí se tam tak málo kluků, že berou skoro všechno, čemu rostou fousy, říkal. Znělo to skoro jako Rusák,

možná to byla urážka, ale mně to znělo jako rajská hudba.

Jednoho dne jsem se s kufrem v ruce procházel po Ústí. V kapse jsem měl papírek s adresou a hledal vysokoškolské koleje. Vzali mne ve druhém kole. Na jiný obor, než jsem se původně hlásil, na doplnění počtu uchazečů. Nepřihlásilo se jich ani tolik, kolik brali, tak si asi řekli, že to zkusí se mnou. Bylo mi to skoro fuk.

Kolej v Brněnské ulici sousedila s ulicí Tovární, která vedla kolem obrovské ústecké chemičky. Kousek od naší koleje byly přes Tovární závory a nad nimi výstražné světlo, jaké se používá u výjezdu hasičů. Jenže tam nebylo *Pozor, výjezd požárních vozidel!*, ale *Pozor, únik čpavku. Zastav a vypni motor!* Kašlal jsem na to.

Kolej, to byl starý činžák zabraný po odsunutých Němcích. Fakulta ho získala těsně po válce a při svém založení, když se ukázala potřeba nahradit odsunutou německou inteligenci. Během prázdninové brigády v něm studenti krumpáči vybourali všechny příčky a v patrech postavili spoustu malých krcálek vybavených palandami. Na každé patro připadala jedna sprcha, záchod a kuchyňský kout.

Dlouho mne nenapadlo, jak je pošetilé ocitnout se právě tady, vedle dýmající chemičky a kousek od řeky Bíliny, která tou chemičkou protékala a několikrát za den měnila barvu, když se člověk rozhodne projít světem jako tramp. Možná proto, že jsem tam ve svých představách nekončil, ale začí-

nal, jsem to tenkrát chápal: vydal jsem se najít krásný, tolerantní, velkorysý a důvěryplný svět — a tohle byl první krok.

Lopatkiáda

Jediné, co jsem dlouho věděl o spolubydlícím, který spával na palandě nade mnou, bylo, že je vášnivý kuřák. Kouřil silné cigarety, které nesměly mít filtr, a kdokoli se zeptal proč, zařval na celé kolo, že nesnáší cezený prožitky. Když nesehnal svoje cigarety, žmoulal chvíli filtr mezi prsty, dokud se trochu nepovysunul a nešel vytáhnout zuby. Filtry plival do popelníků, takže člověk při pohledu na takhle zaplněný popelník v nějaké hospodě věděl, že soused nebude daleko. Filtrů se zbavoval netrpělivě, skoro horečnatě, a po prvním silném vtažení kouře většinou vypouštěl i neuvěřitelně silný výkřik „Bláááhóóó!!!“, který mu vynesl přezdívkou.

Připomínal elektrické vedení nejen výškou, ale i tím, že nedokázal chvíli zůstat v klidu. Jeho tělem stále procházely záškuby, jako kdyby dostával rány proudem, a při hovoru neuvěřitelně vytahoval obočí a koulel velikýma očima. Jeho obličej přitahoval už tím, jak na něm bylo stále všechno v pohybu, a když se po letech jedna půlka přestala hýbat, dlouho jsem si nemohl zvyknout.

V době, kdy jsme do Ústí přišli my, už stála na Klíši nová kolej, ale přetékala ve švech, a tak se

na Brněnskou umísťovali studenti prvního ročníku. Kdo to dotáhl do druhého, měl nárok na kolej novou, ale ta stará měla jednu velikou výhodu. Kvůli pár desítkám studentů se tam nevyplatilo držet vrátného a každý obyvatel měl od ní vlastní klíč. Z toho důvodu žádaly o ubytování na Brněnské živly, které se často vracívaly domů po desáté hodině. Tou dobou se na nové koleji uzavírala železná mříž a vrátní odcházeli spát na svůj gaučík.

Také tam nebyly uklízečky a každý jsme měli vlastní smetáček a lopatku. Plechovou. Modrou. Bláha se jednoho večera vsadil, že na ní sjede schody. Nepodařilo se mu to, ale protože se sázel k smrti rád, s prohrou se nesmířil. Dlouho nosil lopatku s sebou i na přednášky a hledal terén, na kterém by si zlepšil reputaci.

Když napadl sníh, našel místo pro odvetu na úzké asfaltce vedoucí nahoru na Mariánskou skálu. Lákal k báječné jízdě i ostatní šťastné majitele lopatek z koleje. Jenže taková jízda měla svá nebezpečí. Někde mohl být pod sněhem kámen, jinde za rohem čerstvě nasypaná škvára nebo sůl, měnící sněžnou dráhu v drhnoucí asfalt. To všechno vyráželo jezdcí krátkou rukojetí z ruky, takže pak cítil strukturu terénu na vlastní kůži. Na kdejaké terénní nerovnosti stroj vrhal jezdce naprosto neočekávaným směrem a katapultoval do nepředvídatelných míst.

Nakonec všichni posílali Bláhu do háje a chodili raději do hospody. Všichni, kdo měli pud sebezáchovy, kromě mne, který nechtěl jen tak zahodit

příležitost vidět Bláhu, jak se řítí kolem šílenou rychlostí přímo do hustého křoví, a místo aby brzdil, chechtá se a křičí na celé kolo, že to bude bezva perda a že mu ještě ke všemu hoří celá „prdée-éeé!“ Nekecal. Někdy lopatku hodil na sníh, vášnivě šlukoval a uhranutě se díval, jak pod ní vytává ve sněhu čtvereček.

Pokoj zahulený na hranici viditelnosti není právě to, co by vyhledával člověk, který se rozhodne projít světem jako tramp, ale jinak mne to k jeho sršatým výbojům nepřekonatelně přitahovalo. Ožíval jsem v tom jeho elektrickém obvodu a někdy jsem se tak rozparádil, že jsem řvával na celé kolo stejně jako on při sešupech z Mariánské skály: „Jedéém!! Do roztrhání těláá!! Do roztrhání těláá!!! Jedéém!!“ A hmatatelně jsem cítil, jak jsem šťastný.

Mlha

Na podzim v Ústí padávala mlha. Byla to trocha vodní páry smíchaná s dýmem továrních komínů, kouřem aut a nedalekých povrchových dolů, kde se často vznítily celé haldy navezeného uhlí. Když se to všechno napěchovalo do úzkého údolí kolem Labe, vznikla mlha hustá jako kondenzované mléko. Jednou byl smog tak vydatný, že když jsem vyšel z fakulty a přešel silnici k zastávce autobusu, měl jsem dojem, že vypnuli proud, protože řady rozsvícených oken, na které jsem byl zvyklý, nebylo vidět. Vracel jsem se udiveně zpátky přes ulici a vzápětí mne málem porazilo auto. Jelo úplně krokem a řidič měl čelo nalepené na předním skle, ale stejně bylo jasné, že nevidí vůbec nic, protože si to šinul všemi koly rovnou po chodníku.

Došel jsem na kolej v Brněnské a bylo mi úplně nanic. V kuchyňce v prvním patře našťěstí seděl Bláha, potahoval a mhouřil přitom labužnický oči. Sotva mne uviděl, vyskočil a zaječel na celé kolo: „Vsad' se! Vsad' se o velké fernet! Hele, já škrtnu tady tu sirku a hodím to z okna a vsad' se, jestli to bouchne. Krucipísek, takováhle mlha přece musí bejt děsně hořlavá! Já říkám, že to dá ránu, a ty říkáš, že se nic nestane. Co ty na to?! Vsadíme

se?“ A než jsem se na cokoli zmohl, otevřel okno a vyhodil zapálenou sirku ven. „Slabý. Je to ještě slabý,“ stěžoval si, když se neozval výbuch, „budou s tou směsí hoši muset ještě něco udělat.“

Bláha ale dlouho být zklamaný nevydržel, zakoulel očima a už zase ryčel: „Takže já tě honem zvu na ten fernet, a když si připlatíš, dáme si třeba dva nebo tři, ať se práší za kočárem. Já totiž vo něčem úžasným vím.“ Hned si strkal cigarety do bundy, co měl hozenou přes opěradlo, a už mne táhl dolů ze schodů a ven na zastávku sedmadvacítky, která dlouho nejela. Bláha to ale nevnímal, protože byl neuvěřitelně zaměstnaný: běhal mezi lidmi nacpanými na refýži s hořící zápalkou sem a tam, vyskakoval s ní a zase ji držel blízko u země a halekal, že někde musí „ta směs bejt trochu hustší“ a on bude mít větší kliku a tu sázku ještě vyhraje. Lidé cedili mezi zuby, že by mu měli ty sirky rozdupat, nebo mu snad dokonce rozbít hubu. Ještě v autobuse, který se s námi ploužil ven z města, vykřikoval: „Ústí moje milovaný! Kde jinde si člověk užije takový nádherný mlhy! Dyť vona se dá skoro žrát, dyť vona se dá skoro namotat na špejli jako cukrová vata, dyť to je prostě úžasný!“